

GLASILO
SLOVEN-
SKEGA
PLANIN-
SKEGA
DRUŠTVA

PLANINSKI VESTNIK

XX.
LETNIK
□
1914
□
ŠT. 5.

Mangrtska skupina.

Spisal dr. H. Tuma (1911).

(Konec.)

VIII.

Po 24. avgustu so zopet nagajali deževni dnevi. Prvi lepi dan, ko se je izčistilo, sem obljubil svojemu Ivanu, da ga popeljem na Triglav. Porabil sem za to dneva 27. in 28. avgusta ter napravil turo iz Vrat čez Prag na Triglav in doli čez Kot v Mojstrano; 29. sem bil nazaj v Ratečah in sem se popoldne napravil za zadnjo in najtežjo turo. Naročil sem vodnika iz Rateč Kurija in Tofana 30. zarana v Planico.

Bila je še temna noč, ko sem stopal ob 3. uri 10 minut s hotela po stezi med travniki ob železniškem tiru in pod gozdom Srednjega Brda nad Ratečami. Jutro je bilo hladno, nebo malo zvezdnato in temno. Bili so dnevi po mlaju. Steza po travi ni bila vidna, vodila me je temna vrbova preska ob železniškem tiru. Čutil sem ves čar mirne samotne noči, ko človek tako sam stopa v neznano dalj naprej.

Spomin pa mi je uhajal v mlade čase, ko sem kot jurist izvršil marsikatero nočno turo. Kakor v živih sanjah se mi je prikazala bajna mesečna noč na Alberfeldkoglu (1706 *m*). Belo golo pečevje Höllengebirge se je bliščalo kakor srebrno v mesečni luči okoli mene, globoko pod menoj sredi temnega gozda na speči Langbathsee, daleč zad proti jugu piramida Dachsteina (2996 *m*), pod njim lesketajoči se sneg in led Karlseisfeld. Podoba se je nizala na podobo. Samotna pot ob temnem širnem zrcalu Gmundskega jezera mlajske noči; svetla lunina noč vrh Trauensteina (1691 *m*) tople prve dni julija; brezoblačna in čista, proti severu temnozelena Gor. Avstrijska, proti jugu grebeni in snežniki Solnograških in Štirskih Alp; nočna pot ob Blatnem Jezeru od Tihanjske gore, pred seboj temni krmoljasti

stožec Badacson-a (231 m); izza vzhoda nad daljnimi griči iz vlažne sopari pa je zagorelo rdeče plame prvega krajca; izprehodi na Wolfsegg (553 m) po obedu zvečer, ko je legel prvi hlad, iz graščine Windern mimo Schwannenstadta — prihajal sem kot zadnji, dolgo v noč sem slonel na balkonu hotela, pred seboj razprostrta Trauenska dolina z daljnim Alpskim ozadjem; vrh Kuclja (748 m) nad Polico na Dolenjskem, temne gorke septemberske noči, ko sadje zoreva po hribih in lazih, ko brezglasno frli sova mimo tebe, v bližini skovika skovik: kak kontrast mirne Alpske prirode z nemirom Dolenjskih sadnih lazov! In zopet: svetla Alpska noč pod Peski (2171 m) pred otvoritvijo Krnske Koče; zjutraj rana, ko sem se zdramil iz lahkega sna, pa je plaval visoko nad menoj orel, sluteč plen pod seboj. —

Beli prod prve Planice se je zasvetil v prvi jutranji zori pred menoj, stopivšim iz polja in senožeti na kolovoz, in me je zbudil iz daljnih spominov. Bilo je malo pred 5. uro, ko sem vstopil v planinski stan. Pastirji so bili še vsi v pogradih. Spravili so se počasi iz njih, ko sem priropotal v stan. Prvi je zlezal stari opravnik kirasir, zdehaje je nadel svojo pomečkano čepico in je stopil pred stan pogledat po vremenu. Čakal sem skoraj celo uro vodnika. Prišel je Kuri sam, Tof ni imel volje za težavno turo.

Odšla sva ob tričetrt na šest po markirani poti proti Jalovcu čez Mali Kot, prostor za pašniki Zadnje Planice. Tam, kjer se prod dvigne, je Veliki Ozebnik; tako imenujejo Ratečani snežne vzhode (couloir) pod Jalovcem. Pot na Kotovo Sedlo gre ali iz Vel. Ozebnika na desno, nova pot S. P. D. pa je dobro nadelana iz konca Malega Kota po strni travnati polici Bérkica. Vrh te se krene med ruševjem in škrapljami na levo, mimo raztrošenih bolvanov v Vel. Kot. Tako imenujejo Ratečani plitvo, položno kotlino polno rovij (abgestürzter Fels), zrušenin in kršja (Trümmergestein) pod Jalovcem. Kedar hodijo v Koritnico, govore: »grem čez Vel. Kot.« Rob nad njim je porasten s pičlim drnom: Planja, z dvema špicama (2105 in 2166 m), Špice v Planji. Loški pastirji ju pa imenujejo Špice v Punci in prehod čez sedlo »Čez Punco.«

Ložanje in Trentarji so bili po starem strastni in drzni lovci za divjo kozo in precej bogata lov na nje je bila v Ponicah na obojni strani po ponicah proti Planici in proti Mangrtski kotlini. Po strmali Ponce so mestni lovci le malo hodili, zato so tem raje prihajali po marsikatero kozo Trentarji in Ložani. Loški lovci so imenovali vsorajdo gor od Jalovca proti severu Punca in po njej tudi pot iz Koritnice v Planico »Čez Punco«. Pravilno mora obveljati govorica

Ratečanov, ki so tod lastniki in imajo za vsak vrh svoje posebno ime. Kotovo Sedlo je dobro geografično ime in razumljivo tudi domačinom. Rabil bi torej dosledno: Kotovo Sedlo, Špice v Planji.

V Vrh Vel. Kota sva prišla ob 7. uri 45 minut. Kuri mi je obečal, da dobiva dovolj snežnice. A zaman sva iztikala in prisluškovala, kje bi voda curljala. Konečno sva precej izžejana popila vodo, kar sva je imela s seboj, v nadi, da višje gori dobiva snežnih plazov. Pozajtrkovala sva ter posedela do 8. ure 20 minut. Bilo je lepo jutro, da sem se težko ločil od pogleda na nepristopne stene Šita in Jalovca.

Iz Vel. Kota sva krenila pod Planjo in potem naravnost pod Kotove Špice, 2380 *m* do 2335 *m*. Pod prvo špico se vleče ozka, pičlo z drnom porastena, sem in tje skalnata polica, po kateri je prehod vprek. Pod njo so velikanske sesutine. Precej dolgo polico sva zmagala plezaje, brez prave težave, ter stopila na strmo Rušnjo Planjo. V grapi pod zadnjo Kotovo Špico se je hotel Kuri napiti snežnice, dobila pa sva le obilo trdega plazu. Bilo je še prezgodaj predpoldan in noč premrzla. Sneg se še ni bil zjokal pod solncem.

Kuri je dolgo kolovratil ob plazovih, dočim sem jaz krenil strmo vkreber po sipkih sesutinah ter splezal na najvišjo Strugovo Špico tik ob Vevnici. Strugove Špice imenujejo Ratečani precej dolgi greben med Vevnico 2351 *m* in Strmim Strugom 2265 *m*. Zaslužijo svoje ime. Rez je raztrgan, krnjast greben, rogljastega, po streli razstreljenega in prhlega kamenja, po katerem je komaj plezati. Kuri je ostal daleč pod menoj; zato sem preplezal sam najvišji greben; združila sva se pod njim v prvi škrbini. Odtod plezati je ves čas silno naporno, sedaj po rezu, sedaj na levo, sedaj na desno med ostrimi čermi. Najtežja je zadnja špica. Skoraj sva obupala, da prideva čez njo. Nisva vzela vrvi, ker je Kuri trdil, da je že enkrat bil na Strmem Strugu. Seveda mi je pozneje priznal, da je prišel gori od strani Planice po Bršljici, čez katero pelje od stanu pastirska steza po zelenih policah na Pragu, nad Vršiči in čez prod pod Kotovo Špico v Vel. Kot. Od tam gori res ni nobene potrebe po vrvi in plezalkah. Greben, po katerem sva plezala, spada pa med najtežje ture. Posebno težka je šplevtasta zadnja špica, po sredi preklana. Iskal sem ves čas pota naprej, Kuri mi je sledil. Vsled žeje in napora je bil izgubil vsjo dobro voljo in na hujših mestih je bilo treba pomoči. Nevaren je bil odstop z zadnje špice doli. Ves čas so bile skrajno napete mišice nog in rok. Iz zadnje škrbine med Strugovimi Špicami in Strmim Strugom ni treba več plezanja ter se preide v navadno strmo lezo. Stopila sva na najvišji vrh Struga ob 11. uri 10 minut.

Ob krasnem vremenu in pogledu na Škrlatico, Razor, Triglav, Jalovec, Mangrt posedala in poležala sva dobro poldrugo uro. Kosila sva imela dovolj, a brez kapljice tekočine. Pomagati je moralo par požirkov žganja.

S Struga sva bila namenjena na obe Ponci in doli v Planico. Splezala sva do Škrbine Zadnje Ponce, 2150 m, in krenila zopet gori po strmih travnatih policah proti Zadnji Ponci. Solnce je silno peklo, imela sva še dolgo hojo in pri tem enakomerno lezo po grebenu pred seboj. Kuri je poprej pravil, da je bil enkrat na lovu preplezal strme plati pod Strmim Strugom doli v Jagnjični Prod, a pristavil je, da je plezanje sila nevarno. Tako sem tudi čital v popisih dr. Kugy-a, da spada sestop od Struga doli med najhujše ture Julijskih Alp. Ker nisva imela s seboj vrvi, izprva nisem hotel poskušati. No, lepa dosedanja tura, krasen razgled z Strmega Struga in misel, da mi je bil sestop z Ponce v Planico in v Mangrtsko kotlino že znan, me je konečno dovedlo, da sem se premislil in izpodbudil tudi Kurija, da sva se odločila za nevarnejši, a zanimivejši in krajši sestop izpod Škrbine 2150 m naravnost doli.

Krenila sva torej z Zadnje Ponce na pošev doli. Izprva se hodi strmo po redkem drnu, kmalu pa preide v skalnate skoke in konte. Lovt sledi za lovtom (Absturz) po izmitem pečevju. Plezal sem naprej, Kuri pa mi je podajal nahrbtnika po cepinu ter plezal za menoj. Molče sva delala poldrugo uro. Solnce se je bilo vprlo v bele pečine, da je kar žehnelo. Smer plezanja kažejo žlebovi. Edini mogoči sestop gre mimo malega krivuljastega macesna na levo. Pod pečevjem se konečno zazelenè gredaste police z raztresenim rušjem. S prve police postane viden sneženi plaz v kotu med Vevnico in Strugom. Previdno je treba iskati gred in žlebov nizdoli do plazu. Plaz Jagnječnih Prodov ima izprva 50% naklonine zledenelega snegu, a vsled velike avgustove vročine rebričastega in stopnjastega.

Tako sva se previdno nižala, sekaje stopnice. Kakor sem se bil veselil priti na snežni plaz, tako sem moral potrpežljivo mahati s cepinom po sneženih rebrih, da sem dobival varne stope. Zato je šlo hitreje navzdol po dolgi sesutini pod plazom. Menda je najdaljša v naših Julijskih Alpah. Naklonine je početkoma 30%, zato kaže sesutina sem in tja gola tla in kamen. Radi tega je drsanje naporno. Stegna morajo biti ves čas napeta in cepin dobro pripravljen. Vendar je šlo brez ovire. Izžejani Kuri pa je jel iskati snežne vode. Pustil sem ga za seboj in v kratkem pridrčal do Stare Planine ob 2. uri 50 minut popoldne.

Stara Planina je široko razpoložen pašnik, kjer je nekdaj bila največja Rateška sirarnica. Skrivljena drevesa okoli planine pričajo, da z Vevnice, Gamsovega Roba in Koritniškega Malega Mangrta še pozno spomladi prihajajo plazovi, sneženi in kameni, ki so pregnali planince. Le kratek čas preneha nevarnost pred plazmi, komaj pol julija, avgusta in pol septembra. Mogočni ozebni v Zagačah, ki tvori ozadje Stare Planine, pa zopet kaže, da mora biti ob slabem vremenu pozno spomladi in pozno poletje občuten mraz. Malokatera planina ima tako velikolep in veličasten položaj pod stenami in plazovi strmih alpskih grebenov ko ta; pod njo je širen smrekov gozd.

Čakal sem Kurija precej dolgo in med tem iskal z daljnogledom pristopa po severni steni na Mangrt. Gotovo je mogoč iz Ledevnice, to so sesutine sredi pod Mangrtom od 1629 m, in od tam po skrotinah na dolgo polico zelenic, katera preči steno pod Vel. Mangrtom. Po tej poti sta jo preplezala leta 1906 znana turista dr. Schulze in dr. Leuchs. Pred njima se je ubil leta 1903 neki sodni avskultant iz Gradca. A tudi čez Gamsov Rob mora biti Mangrt pristopen, dasi utegne biti ta tura najtežavnejša v naših Julijskih Alpah. Lovci so mi pravili, da so sicer preplezali na vrh Gamsovega Robu, t. j. strme, grebenaste ostroge, ki odpada pod grebenom Mal. Mangrta nekoliko zahodno od Hude Škrbine doli v Staro Planino. Pravili so pa tudi, da je že pogled z Gamsovega robu v globočino, v Žagače in na Ledevnice, tako grozoten, da vzame pogum tudi najdrznejšemu človeku, poskušati še višje gori. In vendar mora biti prehod še naprej, ali do Hude Škrbine, ali pa naravnost na Solnice. Da bi bil mlajši, bi poskusil! Med Mangrtsko Planjo in Vel. Mangrtom je široka, od vode in snega izmita platasta odprta grapa; v spodnjem delu bržkone nepristopna. Moglo bi se do nje z Gamsovega Robu, prehoda nisem mogel zaslediti tudi ne z dobrim daljnogledom.

Med tem je bil nastregel Kuri cel liter snežnice, prihitel je za menoj in ker je vedel, da od 8. zjutraj nisem užil kaplje, mi jo je zmagonosno potisnil pod nos. No, bil sem se že odrekel in pripravil, da v kratkem dobim vode v izbornem studencu v Proseku. Zato sem začudenemu Kuriju odklonil prijazno ponudbo, na kar je sam zadovoljno popil ves liter. Pod Staro Planino je širni gozd Šumnica, zahodno naprej pod Ledevnicami pa pašnik Dol. Oboje se lepo vidi kot zelen, rob pod Mangrtskimi stenami, izpred Jezerca.

Po strmi poti skozi gozd se pride v pičli pol uri od Stare Planine v gozd Prosek, kjer je najizbornejša voda v Mangrtski kotlini. Posedela in pohladila sva se malo, ter ob tričetrt na štiri

stopila iz velikega gozda na gozdnati pašnik Zelje, kjer nekoliko višje gori stoji planinski stan. Pašnik je ves razrit po grapah, katere rujejo hudourniki od vseh strani, največ od vode, ki ob deževju prihaja izpod Plazov pod Jezikom. Gozd tod je večinoma erarski, paša je Rateška, v zahodnem delu Fužinska. Ker je voda razdirala Fužinski svet, so Fužinci napravili na svoji strani záseko in pred kakimi 20 leti obrnili deževno vodo na Rateško in erarsko stran, tako da je že ves gozd v dol. Zelju zaprojen in se v hudem deževju voda steka od Plazov pa do Bajsovega Grabna in v Gor. Jezeru.

Erar v varstvo svojega gozda ni storil dosedaj še ničesar in Rateška občina tudi nič. Lepi pašniki in gozdi se tako vedno bolj uničujejo. Ob sedanji draginji in pomanjkanju živine se mi je zdela prav bridka ironija vse to brezmiselno in nemarno počenjanje. Planinskega pastirja ne izpodriva toliko prirodna nezdoga kakor skrajna indolenca onih oblastev, ki imajo skrbeti za gozd in gozdne pašnike. Javni organi so vse mogoče storili, da so pašo Ratečanov omejili, prav nič pa, da bi jim obvarovali le ped plodnega sveta! — Ob Gor. Jezeru sva bila ob 4. uri 15 minut, v hotel sem stopil ob tri četrt na pet.

Tura čez Strug je naporna tura, čistega hoda dobrih 11 ur 30 minut, skoraj polovica plezanja. Turo, katero imenuje dr. Kugy eno najtežavnejših v Jul. Alpah, sem opravil brez vrvi, v okovanih čevljih v dobrem pol dnevu, plezal sem ves čas gori in doli prvi. Vendar opažam, da nima tako težkih mest kakor so po severni steni Poliškega Špika, Jérebice, Škrlatice, Prisojnika skozi okno; po svoji dalji jo presega tura po severni steni Triglava.

S to turo na Strug sem se poslovil od Mangrtske skupine. Krasni dnevi, prežiti v njej, mi pač ostanejo vedno v spominu.

Pohorje.

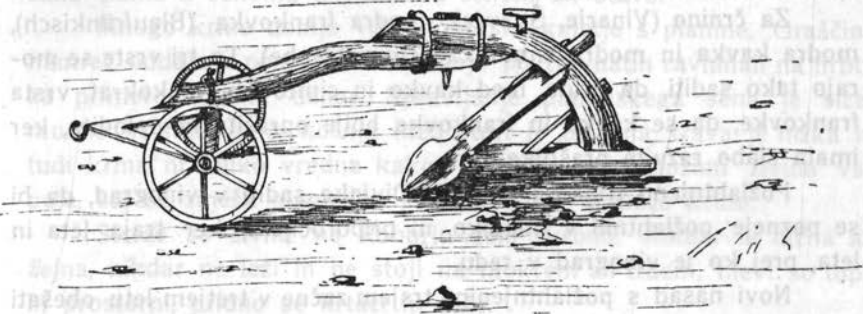
Spisal † Janez Koprivnik, šolski svetnik. (Dalje.)

11. Vinarstvo.

Po Pohorskem znožju zori najplemenitejša vinska kapljica; spominjam le na pekersko, razvanjsko, čretsko, radizeljsko, framsko, slovenjebistrško (brandnerško, ritoznosko) in vinarско vino.

Žalibog, da tudi po teh goricah grdo gospodarji trsna uš in da je mnogo vinogradov že popolnoma uničila. Zoper tega sovražnika poznamo le eno sredstvo, to je zasajanje uničenih vinogradov z ameriškim trsjem, na katero je cepljen naš domači trs.

Ni treba prenoviti naenkrat vsega vinograda, ampak prenovi in amerikanizuje se jan za janom, najprej tisti del, ki je najbolj ujeden, potem drugi; staremu trsu pa, ki še rodi, se naj nalaga kar največ. Pri prenavljanju se postopa ob Pohorju tako:

Kavelj, na Pohorju rabljen kot oralo. (K strani 65.).

Po zimi, ko je čas, prejarči ali rigoli jan 80—100 cm globoko. Pri rigolanju spravlja živico na dno, mrtvo zemljo pa na vrh. Pomladi prejarčeni jan ali kos jana poravnaj, naredi drage odvodnice in raztekni, t. j. postavi za mladi nasad kolje in sicer v vrste od znojža na zglavje tako, da bodo vrste 120 cm in koli v vrsti 100 cm vsaksebi.

Ko sadiš (sadi se največ meseca aprila), naredi z lopato pred vsakim kolom primerno globoko jamo (jame se delajo od zglavja proti znojžu), deni v jamo 2 jerbasa dobre kompostne prsti in v to prst vsadi požlahtnjeni trs tako, da pride mesto, kjer sta spojena divja ameriška podlaga in žlahtni domači cepič, v visokost zemeljskega površja v vinogradu, ne više, ne niže. Zdaj deni v jami 1—2 koša hlevskega gnoja, ki pa ne sme priti s trsom v neposredno dotiko, zagrni jamo in obdaj iz zemlje moleči del cepiča z rahlo drobno prstjo.

Prej ko se požlahtnjeni trs vsadi, se mora obrezati; žlahtna rozga se prireže na 1 oko, korenine pa pristrižejo tako, da je še ostali del na podnožnih (spodnjih) koreninah 1—1½ dm dolg. Dobro je, če se postavi obrezano trsje pred saditvijo nekaj ur v gnojnico, z vodo zredčeno, da se korenine napijejo, ker se potem trs rajše prime.

Za vinograde na Pohorskem znožju sadijo te-le vrste :

Za plemenito vino: mozlovina, beli burgundec, drobni rizlec. Beli burgundec je zgoden, drugi dve vrsti sta bolj pozni in dozorita le v najboljših legah.

Za dobro namizno vino: zelenčič (zeleni silvanec) in laški rizlec. Te dve vrsti priporočam posebno za vinograde v Konjiškem, Prihovskem (razen Vinarij), Čadrameljskem in Zreškem okraju. Laški rizlec se naj sadi pod zglavjem, ker pozno zori, silvanec pa nad znožjem, ker je ran.

Za lahko namizno vino: bela in rdeča žlahtnina (gutedel), obe vrsti sta zgodni.

Za črnino (Vinarje, Škavce): modra frankovka (Blaufränkisch), modra kavka in modra cimtovka (Zimmttraube). Te tri vrste se morajo tako saditi, da pride med kavko in cimtovko vsakokrat vrsta frankovke, da se kavka in frankovka bolje oprasha in oplodita, ker imata slabo razvite prašnike.

Požlahtnjeno trsje se nakupi. Divjake saditi v vinograd, da bi se pozneje požlahtnili v mladiko, ni priporočljivo, ker traja leta in leta, prej ko je vinograd v redu.

Novi nasad s požlahtnjenim trsjem začne v tretjem letu obešati in v petem letu polno roditi. V dobrih letih se nabere na enem oralu prenovljenega vinograda, ki polno rodi, 10—12 polovnjakov, 30—34 hl.

Ker zahteva novi vinograd mnogo več strežbe kakor stari in se mora vrh tega vsako 3.—4. leto pognojiti, se ob Pohorju obično napravi manj novega vinograda, a se temu bolje streže. Slabše nižje lege se zato opuščajo in s s sadnim drevjem zasajajo.

Škodljivci (grozni plesen, medena rosa, pikec i. dr.) napadajo nove vinograde ravno tako kakor stare, zato jih moramo tudi po novih vinogradih zatirati. To jemlje veliko truda in časa, zato se ponekod vinogradi opuščajo.

Prej je bilo po Pohorskih znožjih 2538 oralov ali 1460 ha vinogradov.

12. Živinoreja.

Živinoreja po Pohorju ni na tisti stopnji, na kateri bi vsled obilne in izvrstne krme in ob dobri strežbi lahko bila. Nikjer ne najdemo čistih plemenitih pasmi, vse je zmešano in skrižano.

Izmed goveje živine je še najlepše in najboljše neko belo, žoltkasto ali sivkasto pleme, ki spominja nekoliko na srednjeevropske »frankovce«, nekoliko na marijadvorsko pasem. Druga goveja živina je svetlo ali temno rujava, redkeje dimasta, črna ali marogasta, navadno bolj majhna in drobna.

Po našem mnenju bi sodila za Pohorje pšenično žolta marijadvorska, siva muričiska, murska in pa temnorjava in belo marogasta meltalska pasem; pristni belo marogasti pincgavci so pretežki.

Goveda se poleti pasejo, vole in mlado živino kaj radi dajejo v planino na pašo. Tukaj se pasejo po graščinskih pašnikih in goličavah vse poletje črede, ki štejejo po 100—150 glav. Za pašo se plača določena pašnina, pastirju varovnina. Planinska paša jako ugodno vpliva na živino in zelo pospešuje živinorejo. Po zimi krmijo v hlevih: vole največ z rezjo (rezanico), krave z zmesjo (na dolgo zrezano slamo s senom), teleta pa s senom ali otavo.

Mnogo krme dobijo višji Pohorski kmetje s planine. Graščine namreč oddajajo posestnikom košnjo po travnatih ravninah na hrbtu za primeroma mal denar. Spravljanje planinskega sena je sicer mudno in sitno delo, košnja med štori je težavna, trava je nizka in tudi krma ni toliko vredna kakor travniška; pa pozimi živina vse poje, saj se zmeša planinsko seno z boljšo domačo krmo.

Streže se živini na Pohorju zelo skrbno. Nikdar ni lačna ali žejna, nikdar ne leži in ne stoji na mokrem ali trdem, hlevi so topli in prostorni, pridno se krtači in češe.

Konji se redijo samo ob znožju, za težavno vožnjo po bregih in strminah baje konj ni.

Ovce ima skoraj vsak kmet. Redita se dve pasmi, majhna planinska ovca in velika jezerska ovca z visečimi uhlji, s Koroškega. Obe imata debelo klobučevinsko volno, ki se vsa doma porabi. Planinska ovca ima gosto okusno meso, jezerska redko, manje okusno ovčevino.

Poleti se ovce pasejo. Na paši mulijo travo in trgajo vsakovrstna pašniška zelišča, tudi gobe pobirajo. Pozimi jim dajejo slabše seno in vejnik, ki so ga naredili, ko je bilo listje še sveže.

Koze redijo kočarji, redkeje posestniki.

Svinje so pri vsaki hiši, tudi kočarji jih imajo. Plemenitih pasem ni, redé se navadno domače svinje z naprej visečimi uhlji in »zvončki« pod brado.

Perutnino imajo povsod, više zgoraj samo kokoši, niže tudi purane, gosi in race.

Bučele gojijo starci in nekateri učitelji. Kmečki bučelarji delajo panje iz močnejših desek, po nekaterih krajih ob znožju tudi koše iz slame, obe vrsti brez notranje oprave; učitelji pa imajo novodobne Dzierzonove panje s premakljivo okvirsko opravo v panju. Bučele na Pohorju jako dobro prospevajo, strd Pohorskih bučel je izvrstna.

Pri občnem štetju leta 1880 so našli na Pohorju: 9756 telet, 156 bikov, 8979 krav, 7489 volov, skupaj 26.380 glav goveje živine; potem: 2480 konj, 13.094 ovac, 3414 koz, 20.124 svinj in 3987 panjev bučel.

Od tistega časa se število živine gotovo ni znatno izpremenilo.

13. Prometna sredstva.

Prometna sredstva so občinski in zasebni poti, okrajnih cest je le na severni strani nekaj (k boljšim cestam spada tudi cesta z Oplotnice v Lukanjo), potem steze ali pešpoti in nekatere vode.

Občinski poti so (če se ne oziramo na pičloštevilne okrajne ceste) glavne prometne žile na Pohorju. Najvažnejše smo že navedli pri popisovanju prehodov s severne strani na južno in narobe in z jarka v jarek. Občinski poti so navadno razjedeni in jamasti, blata pa po njih skoraj ni, ker voda hitro odteče in ker Pohorska prst ni blatotvorna. Prej ko se začnejo večje vožnje, n. pr. krma s planine, posestniki s svojimi ljudmi občinske pote popravijo in nadelajo.

Zasebni poti vodijo na posestnikove njive, travnike in v posestnikove gozde. Napraviti jih je dal posestnik na svoje stroške, vzdržuje jih sam.

Steze ali pešpoti drže na vse strani, do vsake bajte, na vsak zeljnik. Stez ni nikdo nalašč naredil, steptali in shodili so jih ljudje nehote; stez nikdo ne popravlja; če katero voda razje, da se ne more več po njej hoditi, shodijo poleg stare novo.

Zelo potrebno bi bilo, da se napravi nekaj boljših okrajnih cest na Pohorje. Tako je n. pr. nujno potrebna okrajna cesta z Zreč k Sv. Jungerti, z Oplotnice k Sv. Jungerti, s Slov. Bistrice na Tinje in k Sv. Martinu i. dr.

Ne daleč od vzhodnjega Pohorskega znožja vodi Južna Železnica, za Dravo ob severnem znožju Koroška železnica, po Meslinjski dolini državna železnica, s Poljčan v Konjice ozkotirna deželna železnica, s postaje Slov. Bistrica v mesto Slov. Bistrica zasebna širokotirna železnica. Z Radane Vasi na Konjiški kolodvor je železnica za vožnjo premoga.

Vodno prometno sredstvo so plovnice, po katerih plovijo drva in plohe. Zgradba in vzdržavanje plovnic stane sicer mnogo denarja, pa spravljjanje lesa s planine v dolino po plovnicah je zelo preprosto in po ceni. Jako dolga plovnica je ob Lobnici, še daljša je bila poprej ob Radolni. — Po Dravi vozijo plavi in plitke.

14. Prebivalstvo.

a) Značaj.

Prebivalstvo na Pohorju je vseskozi slovenskega plemena; so kraji, in takšnih je največ, kjer razen župnika in učitelja nikdo ne razume besedice po nemško. Po trgih in večjih vaseh ob znožju pa govori prebivalstvo deloma tudi po nemško, pa takšnega človeka tudi tukaj ni, da bi ne znal slovensko.

Pohorci so v obče podsedene, čokate rasti in nizke postave, vendar se najdejo med njimi tudi ljudje visokega života in visokega stasu. Malo zagorele polti so in temnih las, nahajajo se pa tudi svetlopoltniki in svitlolasci. Temperamenta so po veliki večini flegmatičnega — živahni sangviniki so redki — zato so v mišljenju, izrazovanju in kretanju počasni, a ne nerodni in nesigurni. Kretenov (bebcev), t. j. na telesu in duhu pohabljenih ljudi, na Pohorju ni, golša je redka. Ker pridejo Pohorci malo v dotiko z drugimi ljudmi, in ker jim Poljanci radi nagajajo, zato so zaprti, malobesedni in tujcu nič kaj ne zaupajo.

Mladina je plaha in sramežljiva. Nadarjena pa je, pokorna in lepega vedenja; tako pripovedujejo učitelji in kateheti, ki jo učijo.

Krotki so Pohorci in ponižni; tujca, ki ima boljši suknjič na sebi, že od daleč spoštljivo pozdravijo. Tudi gostoljubni so, kakor Slovenci sploh. Popotnika radi sprejmejo pod streho in mu postrežejo z vsem, česar hiša premore.

Poštenje je med Pohorci doma. Kar Pohorec oblubi, to tudi drži, mož beseda je vedno. Vitanjčani, Zrečani, Konjičani, Oplotničani, Šentlovrenčani in drugi obnožniki jih visoko spoštujejo in jim brez pomisleka dajo na up, če zahtevajo. Tatvina je na Pohorju redka, o ropu še nikdo ni nič slišal.

Pohorci so marljivi, pri delu vztrajni in natančni; trezni so, zadovoljni, dobrosrčni ter zelo pobožni.

Poleti so že ob svitu na nogah in gredo na delo. »Kak' hitro petelin en mal' zakriči, že Pohorc družino na polje podi«, pravi Jurij Vodovnik. Kadar je velika žetev, celo ponoči žanjejo; če mesec sveti, pri mesečini, če je pa temno, moški žanjicam s treskami svetijo. V adventu, ko se začne mlat, vstajajo ob treh in mlatijo ves dan do večerje na večer.

Hrana jim je priprosta. Žganki, močna podmetenka (čorba), ječmena ali prosena kaša, krompir, zelje, fižol so jim navadni živež. Štruklji, rahel močnik, rezanci, platmož, povita potica so že boljše jedi,

ki pridejo samo po nedeljah in praznikih in ob posebnih priložnostih na mizo. Meso (povojeno svinjsko ali goveje) je redko, govedine si še ob velikih praznikih vselej ne privoščijo, kruha nimajo vse leto, vsaj v slabih letih ne; le kadar je težko delo, kakor setev pomladi, žetev po leti in mlatev po zimi, si ga spečejo. Nekaj posebnega je na Pohorju ovsenjak. Ker so v njem dolge ovsene rese, imajo Poljanci Pohorce za norca, da moko presejajo — na lestvi! Piti ne dobijo delavci nikoli; kdor hoče vino piti, si ga mora sam kupiti.

Takšno je življenje na južni strani, ali je vsaj bilo; na severni strani bolje živijo.

Pohorci so, kakor smo že omenili, pobožni in vdani v božjo voljo. Svoje dolžnosti kot kristjani zvesto in vestno izpolnjujejo, če le morejo. Radi molijo, radi hodijo v cerkev, sprejemljejo sv. zakramente, dajejo vbogajme in podpirajo ubožce.

Radi so pa tudi v veseli družbi. Ne da bi po nedeljah popivali in se po krčmah drli — kaj takšnega je le redko — ampak doma so s sosedi radi dobre volje. Zato prirejajo mastne kolone (furože), uganjajo vesele pustne burke, delajo bogate, dolgo trajajoče (od pondeljka do petka) gostije in sedmine.

Godbenega posluha nimajo mnogo. Se sicer po Pohorju tudi prepeva, pa ne toliko, kakor na pr. v Slov. Goricah in v Savinjski Dolini.

Svoje Pohorje imajo zelo radi. V dolino Pohorec ne gre služiti; tam baje ni veselo, ker se nikamor ne vidi ko v zrak. Še manje jih vleče v daljni tuji svet. Le kočarski sinovi odhajajo — to pa šele v novejšem času — v premogokope na srednje in zgornje Štajersko; vsled tega je zdaj že precej težko dobiti dobrega in pridnega hlapca. Premogarji res mnogo zaslužijo, pa tudi navadno mnogo zapijejo.

Moški so gladko obriti, ali pa nosijo polno, navadno razmršeno in zanemarjeno brado, redkeje mostače pod nosom. Ženske so gladko počesane in imajo v dve kiti spletene lase; kiti pa sta oviti in z glavnikom pripeti zadi nad tilnikom na glavo.

Oblačijo se Pohorci, kolikor dopušča domači pridelek, še vedno v domače platno in domače sukno po starem domačem kroju (glej podobo). Klobuki, ki jih nosijo moški, imajo široke krajevce in okroženo oglavnico. Peča je izginila, na njeno mesto pa je stopil robec iz katuna ali iz svile. Coklje postajajo redke, so pa bile nekdam zelo priljubljene, kar nam potrjuje ta-le kitica narodne pesmi:

»Mi žena je umrla, v nebesa je šla,
Je coklje pozabila, po nje je prišla.«

Kriški Podi

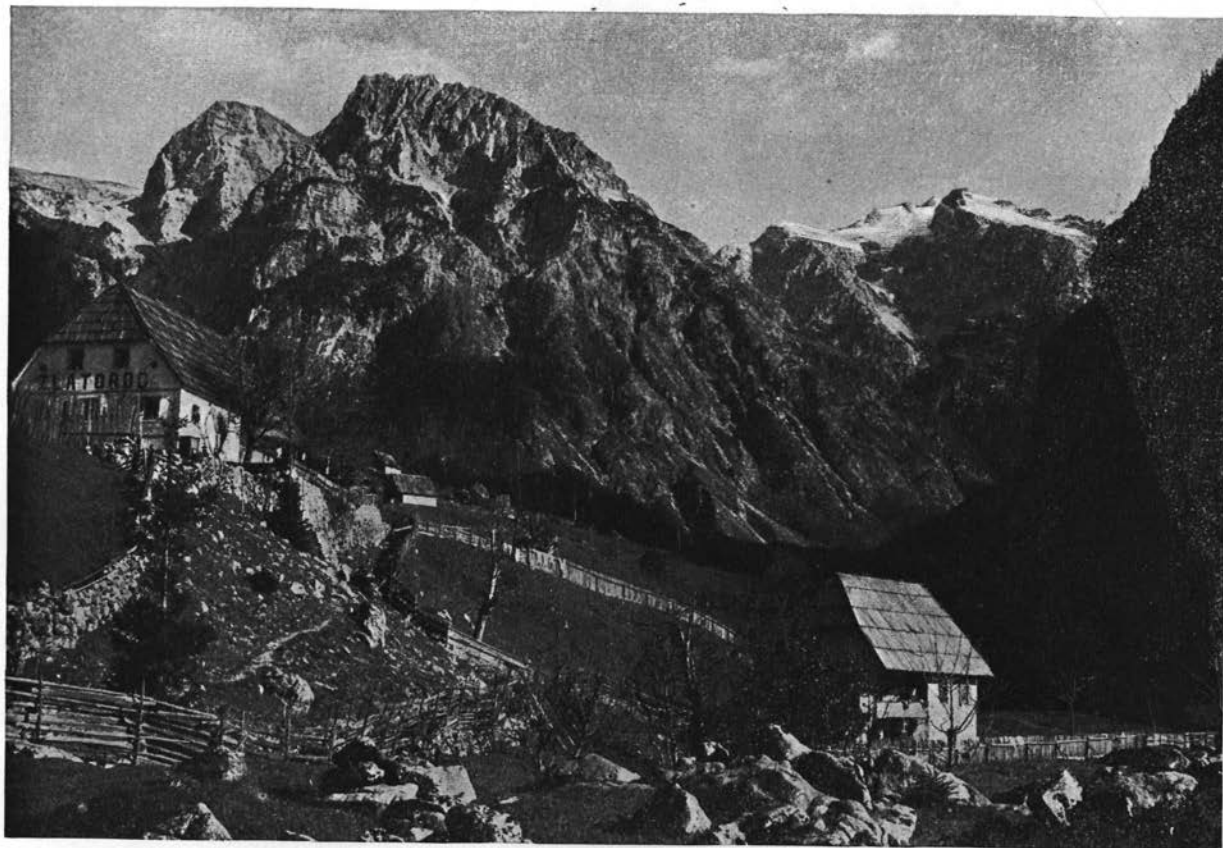
Splevta

Pihavec

Luknja

Triglav

Ozebnik

Log v Trenti.

Fotogr. Fran Pavlin.

**Rodbina
Pohorcev.**

Na severni strani moški radi posnemajo zgornještajersko nošo. Pohorsko narečje se odlikuje poleg drugih posebnosti tudi s tem, da Pohorci samoglasnike po svoje izgovarjajo in zelo nategujejo, vsled česar je jezik zategnjen in dolgočasen. Samoglasnik **o** mnogokrat izgovarjajo, posebno na severnem pobočju, za **a** in (redkeje) narobe, n. pr. **Ača** za **vado kazo posejo**. Na južni in vzhodni strani pravijo Velika in Mala **Kôpa**, na severni iz zapadni Velika in Mala **Kapa**.

(Dalje prih.)

Okrog Montblanca.

Spisal Janko Mlakar.

(Dalje).

Aosta je bila v slabi uri do dobrega ogledana. Samo ene mestne znamenitosti nisem kljub svoji pazljivosti mogel ugledati, namreč velike množice kretenov, o katerih pišejo vsi opisovalci tega kraja. Ako jim verjameš, boš pričakoval, da sedi na pragu vsake hiše kak tak slaboumni revež. Pa ni tako. Vsaj jaz sem videl samo enega butca, pa še tã si je domišljeval, da je pameten, zlasti ker je prodajal listke za avtomobilsko vožnjo.

Ko ga namreč vprašam, kdaj pojde avtomobil v Courmayeur, mi odgovori, — da stane vožnja celih deset frankov. Mož me je gotovo sodil po moji klofeti in je mislil, da njen posestnik ne premore teh par frankov.

Ta je bil torej edini butec, ki sem ga videl v Aosti, a še tega sem kmalu zbrihal. Kakor hitro sem mu namreč pomolil pod nos pest svetlih napoleonorov, izginil mu je takoj ves »kretinizem«
z obraza in začel je govoriti čisto pametno.

Vožnja po lepi dolini bistrega potoka Dora Baltea bi bila jako prijetna, ko bi človek le mogel stopiti na avtomobil zunaj Aoste. Povem vam, da sem parkrat zamižal, ko smo drveli kakor vihra v ostrih ovinkih po tistih ozkih ulicah. Pričakoval sem vsak čas, da treščimo v zid kake stare zamazane hiše ter najdemo grob pod njenimi razvalinami. Tolažilo me je edino to, da se preselim na drugi svet v večji družbi, ker nas je sedelo petnajst na tistem »peklen-skem«
vozu.

Odkrito priznam, da grem raje po severni steni na Triglav, kakor da bi se še enkrat podal v tako avtomobilsko nevarnost. Zakaj, ako ti na severni steni kak skok ali kaka lašta ne ugaja,

se lahko lepo obrneš in greš nazaj v Aljažev Dom na polič vina. Če si pa tako nepreviden, da sedeš na trgu v Aosti na avtomobil, si pa prodan šoferju na milost in nemilost.

No, to pot sem jo še srečno izvozil in postal sem kmalu kaj dobre volje, ko je avtomobil zavozil na široko lepo cesto ob zelenih valovih Dore. Dolina je še precej rodovitna in obljudena. Akoravno gledajo ledeniki od vseh strani v prijazni dol, vidiš vendar še povsod lepe vinograde. Sploh so bili nekdam tu jako bogati kraji. Kjerkoli se dolina le malo razširi, že ti čepi na skalnatem griču kak začrnel grad. Nekaj je še dobro ohranjenih, pri večini seveda pričajo samo še razvaline o njihovi nekdanji moči in slavi.

Mene te podrtije niso dosti zanimale, zato sem toliko težje pričakoval, kdaj zagledam prvokrat Montblanc. Iste želje so imele menda tudi moje sopotnice in sopotniki. Zakaj, kadarkoli se je prikazal izza zelenih planin kak nov ledeni vrh, vselej so vsi zakričali kakor na povelje »Montblanc«, to pa kar v treh jezikih, laški, francoski in angleški. Ko se je pa onstran Chatelarskih razvalin zablesketala pred nami ledena piramida Grivole (3969 m), obrnila so se takoj nanjo žrela fotografskih škatelj.

Izprevodnik je imel precej opraviti, preden je gospodo odvrnil od njenih sovražnih naklepov, češ, da je to prav nedolžen grič, ki nima niti štirih tisočakov. Šele nekoliko pred malim kopališčem Tre-St.-Didier se je pojavil pred nami vladar Savojskih Alp, kakor bi bil ravnokar vzrastel iz tal. Pogled je bil tako nepričakovan in lep, da je vsa družba pozabila svoj običajni vik in krik. Kakor zamaknjeni smo zrlji na ogromno grmado snega in ledu. Preden so se pa fotografirali toliko zavedli, da so segli po svojih pripravah, se je je Monte Bianco že poslovil.

Nato smo se vozili še kakih deset minut in se naposled ustavili pred prvim hotelom v Courmayeuru. Tu so nam pometali našo prtljago na cesto ter nam na ta način v vsem razumljivem jeziku naznanili, da smo se za deset frankov dovelj vozili.

No, meni je bilo zares dosti teh nevarnosti na železnici in avtomobilu. Zato pograbil ves zadovoljen, da sem odnesel zdrave kosti, nahrbtnik in cepin ter se zatečem v prvi hotel na levi strani vasi, ki nosi imenitno ime »Savoie«. Odkazali so mi prav lepo sobo. Tu se najprej otresem popotnega prahu, nato pa grem gledat, če bi se dobila tudi kje kaka tolažba za mojega »ministra za notranje zadeve«. Toda napis na vratih obednice me je podučil, da se zadeve te vrste urejujejo šele ob sedmih. Ker je bila ura šest, sem imel torej dosti časa ogledati se po kakem vodniku.

Teh imaš v Courmayeuru na izbiro, mladih in starih, bolj ali manj izkušenih. Jaz sem si izbral že nekoliko priletnega, ker — poučen po žalostnih izkušnjah — mladini ne zaupam veliko.

Mož, David Proment po imenu, je sedel na klopi pred svojo hišico, gledal malomarno na čete izletnikov, ki so hiteli v hotele, da se še pred dinejem preoblečejo, in je vztrajno vlekel iz male pipe. Nagovorim ga slovenski, toda David je rekel, da mu je slovenščina tuja. Poskusim nemški, a glejte, dobil sem kar angleški odgovor. Nato se začnem pogajati v laščini. Tudi v tem jeziku je šlo bolj težko. Kdo je bil kriv teh težav, David ali jaz, tega se res ne vem več spominjati; najbrže oba. Kajti vodnik je govoril neko meni težko razumljivo laško narečje, bila je menda — zopet furlanščina, jaz sem pa skoraj gotovo preveč s svojim jezikom posegal v rimsko dobo, ko so še govorili v Italiji pristni latinski jezik. Za silo sva se pa vendarle razumela in celo malo sporekla. David je namreč zahteval še nosača, jaz mu ga pa nisem hotel dovoliti. Zato mi začne z vso vnemo dokazovati, kako potreben je tretji mož na tako dolgi turi. V laškem uvodu izvem, da mora »tretji« po pomoč, če kdo izmed naju zboli, nato mi razodene v savojski francoščini, da me sam ne more rešiti, ako padem v kako »cravasse« (razpoko); angleškega konca pa nisem prav nič umel. A jaz sem ostal vkljub temu trojezičnemu govoru trd.

Sedaj pa pristopijo še drugi vodniki in me tako dolgo pregovarjajo, da sem se vdal Davidovi zahtevi. Kaj sem pa tudi hotel, ko so mi vsi rekli, da ne dobim nikogar, ki bi šel z menoj brez nosača!

Med tem je začelo po hotelih »vkup zvoniti« in moral sem k obedu. Akoravno se mi je lakota precej oglašala, vendar nisem nič kaj rad ubogal glasu zvona. Kajti to krmljenje po velikih hotelih mi je silno zoprno.

Dolga miza, dame v svili, gospodje v črnem, ti pa sediš med njimi v hribovski raševini kakor ujet vrabec med kanarčki. Prav ti je, zakaj pa nosiš vso garderobo, kar je nimaš na sebi, v nahrbtniku! Ker si prišel zadnji in to samo za eno noč, dobiš pri mizi najslabši prostor, na krožnik pa ostanke. Ostali gostje že zapuščajo drug za drugim, nasičeni in napojeni, obednico, ti si pa še le sredi večerje. Ko bi te natakarij vsaj pustili, da bi snedel, kar imaš pred seboj, toda ne! Med tem, ko se gostje še dvigujejo s stolov, že začno s čudovito naglico pospravljati. Ako si tako nesrāmen, da se ne zmeniš za njihove divje poglede, lahko vidiš, kako »duri tam ječe zaškripljejo, in nove trume... skozi nje se vsipljejo«, da uničijo drugo izdajo večerje. Tako je drugod:

Srebrnjak

Travnik

Mojstrovka

Sv. Marija v Trenti.

Fotogr. Fran Pavlin.

V hotelu Savoye pa vsega tega ni. V srednje veliki obednici stoje male okrogle mizice brez svile in frakov. Sedel sem sam pri mizi in natakar mi je stregel kakor človeku, od katerega pričakuje pošteno napitnino.

Ker sem bil še precej čisto obrit, me je imel za Angleža in me je nagovoril angleški. Jaz imam pa med jedjo rad mir, zato mu nisem nič odgovoril, in glejte, mož me je takoj razumel. Stregel mi je potem ves čas molče, kakor je navada pri visoki gospodi. Opozoril je pa menda na moje želje tudi ostalo službeno osebje, kajti nihče me ni več nadlegoval s kakim ogovorom. Sicer pa mi je moj prijatelj Lojze rekel, da so mi tam v Courmayeuru samo zato stregli s spoštljivim molčanjem, ker ne znajo slovenski. Toda jaz priporočam vsakemu Slovencu hotel Savoye. Rad boš bival pod njegovim gostoljubnim krovom, še raje ga pa zapustil, zlasti če boš plačal samo za »montblanški« provijant trideset lir, kakor sem jih jaz. Kar se pa tiče jezika, lahko pustiš svoje nemško znanje doma. Če imaš le dovolj lir ali frankov, izhajaš prav dobro s slovenščino. Jaz sem po domače jedel, pil in spal, in po slovensko pošteno plačal, pa so me vsi razumeli.

»Čemu govoriš toliko o hotelih, spravi se vendar že enkrat proti Montblancu«, porečete mi. »Le počasi! Saj se nam nikamor ne mudi; na vrh tako ne pridemo, zato se pa raje ozrimo še malo po Courmayeuru.«

Vas ima krasno lego in celo — rudninsko vodo. Ker je proti severu zavarovana, ima vkljub svojim 1214 *m* jako milo podnebje. Najlepši razgled je izpred cerkve, ki leži nekoliko nad vasjo. Ako se ozreš proti jugu, raduje se ti oko nad zelenimi planinami, na severu ti pa kar jemljejo vid bleščeči ledeniki Montblanškega gorovja, iznad katerih se drzno dviguje prosluli »Dente di Gigante (4013 *m*)».

Ta velikanski zob je delal najdrznejšim hribolazcem dolgo časa preglavico. Oblegali so ga dobesedno in ga napadli celo s — topom. Neki Filippi je namreč skušal spraviti na vrh vrv s pomočjo raketov. A ni se mu posrečilo. Naposled se ga je lotil vodnik Marquignaz s kladivom in dletom in ga je tudi premagal.

Ako še omenim spomenik, ki ga je postavil pred cerkvijo Savojski vojvoda Luici svojemu zvestemu vodniku Feliksu Ollieru, dalje, da se je veliko ljudi izprehajalo po cesti pod vplivom obilne večerje, in da sem se po solčnem zatonu zatekel pod varno odejo, povedal sem prav vse, kar je v Courmayeuru znamenitega.

Naše slike.

Bovec s Prestreljenikom. — (Popravek tiskarskih pomot v 4. številki, stran 76—77). — Piši Laška (ne: Baška) Planja. Na sliki sami izbriši nadpisa: Velika Baba in Babanjski Škedenj, ki z Bovca nista vidna. Na sliki sledijo za Prestreljenikom na levo po vrsti: Vršiči, sredi snežišča Mali Škedenj in naprej (v ozadju) dve glavi Konjca.

1. **Log v Trenti.** — Na svojčas malo znano Trento je baš naše društvo obrnilo pozornost; privedilo je mnogo novih turistovskih potov v Trentskem pogorju in je v našem listu opisovalo lepoto te divje-romantične samotne doline. Da se olajša promet, je preskrbelo naše društvo planinsko prenočišče v Logu, to je v glavnem Trentskem selišču, kjer se spajata glavna dolina Soče in ozki pod Triglav segajoči kot Zadnjice. Log je od vseh strani obdan od nebotičnega gorovja in gledalcu se nudijo krasni krajinski prizori. Najlepši je pač pogled navzgor po Zadnjici proti Triglavu. Tak posnetek vidimo na današnji sliki. Na skalovitem gričku nad iztokom potoka Zadnjice v bobnečo Sočo vidimo prijazno gostilno župana Cudra (»Zlatorog«), dobro oskrbovano planinsko zavetišče. Odtod se odpira divja, ozka dolinica Zadnjica, ki se razteza med skaloovitim Pihavcem in skoro navpično odsekanim temnim Ozebnikom (2084 m) tik pod Triglav. Na sliki opazujemo za črno steno Ozebnika v ozadju Triglavski vrh (2863 m) in snežišča Zelenice, v ospredju na levo pa značilno grmado Pihavca (2414 m) z okroglo sosedo Splevto, tik za njo pa visoki dolgi rob Križkih Podov. Vsi so dobri naši znanci, združeni na sliki v krasno skupino.

2. **Sv. Marija v Trenti.** — Od Loga zavije Trentska dolina proti severu; pot nas vodi visoko nad strugo Soče po divji soteski, ki jo obdajata na levo stene Srebrnjaka (2021 m), na desno pa gozdnata pobočja Kukle (2101 m). Po polurni hoji dospemo na nekoliko razširjeno ravnico, kjer nas pozdravi mična romarska cerkvena Sv. Marije v Trenti. Pogled na to cerkveno in prijazno okolico nam podaja današnja slika. Dolina se tukaj razširi in začne se odpirati pogled na visoko gorovje; v ozadju se kaže dolgi gorski hrbet med Travnikom (2379 m) in Mojstrovko (2332 m), ki je pod njo prehod čez prelaz Vršič v Kranjsko Goro; v ospredju vidimo na levo pobočja Srebrnjaka, na desno pa južne odrastke Prisojnika. Samotno je tukaj, toda pravi raj za planinca. T.

Obzor.

II. Planinski ples Dunajske podružnice. — Nepričakovano lepi uspeh, ki smo ga lani dosegli s I. planinskim plesom, nas je bodril, da smo se dela za letošnji ples lotili z mnogo večjim pogumom; kajti pridobili smo bili ob prvem poskusu mnogo izkušenj, ki jih naša mlada podružnica seveda tam še ni mogla imeti; vedeli smo pa tudi že, da smemo za gotovo računati na naklonjenost občinstva, ki mu je bila naša lanska prireditev še v dobrem spominu. In nismo se varali! Naš II. planinski ples, ki se je dne 7. februarja t. l. vršil v veliki dvorani »Češkega Doma«, je bil v vsakem oziru vreden naslednik svojemu lanskemu predniku, dá, v marsičem ga je daleč prekosil.

Plesna dvorana je bila s smerečjem in planinskim »rodjem« sicer skromno ali ukusno ozaljšana. (Dekoracija se je morala na željo upraviteljstva »Češkega Doma«, kakor tudi vsled strogih oblastvenih predpisov znatno omejiti).

Kmalu po določeni uri se je začelo zbirati mnogoštevilno občinstvo, pred vsem seveda rojaki in rojakinje vseh slojev (omenjamo naj le lepo število gg. častnikov), a bili so zelo častno zastopani tudi Čehi in drugi Slovani, celo drugorodci, tako da so se nam sicer dosti obširni prostori dozdevali skoraj pretesni; prihodnje leto bo nemara treba misliti na še večjo dvorano.

Pokrovitelj plesu je bil naši podružnici velenaklonjeni preblagorodni gospod c. i. kr. podmaršal, ekscelenca Lavrič pl. Zaplaški, čigar gdč. hčerka je z načelnikom dr. Valjavcem otvorila ples. Ob zvokih neumorne in prav izvrstne godbe c. in kr. Varaždinskega pešpolka št. 16 se je na to vrstil ples za plesom s prav kratkimi presledki in veselo rajanje je z nezmanjšano živahnostjo trajalo do ranega jutra. Neprisiljena zabava je vladala vsepovsodi in z vseh obrazov je žarela iskrena zadovoljnost, ki jo zamore zbudjati pač le domači milje planinskega plesa.

Videti je bilo več prekrasnih izvirnih (slovenskih, hrvaških, čeških i. dr.) narodnih noš in tudi nekaj veelegantnih plesnih toalet; glavni kontingent pa so med damami tvorili takozvani mladénski (»Dirndl«) kostumi, ki v svoji navadni obliki sicer niso slovanski, a so dandanes postali že mednarodni in so na planinskem plesu konečno gotovo povsem na mestu. Med tem, ko se je mladina pridno vrtela, so imeli tudi neplesalci dovolj prilike, zabavati se po svoje. Cviček in pristne kranjske klobase, ki smo jih prodajali na svoj račun, so nam zbudjale zavest domačnosti, a so v družbi s srečolovom, kotiljoni in cvetkami tudi pomagali večati gmotni uspeh. Vrhovno vodstvo teh dobičkarnosnih »podjetij« je bilo v rokah nač. namestnika Kosérja, ki mu je stala na strani neumorna vrsta vrlih in izkušenih sotrudnic in sotrudnikov. Ne moremo jih vseh imenoma navesti, ali radi posebne požrtvovalnosti in vztrajnosti naj omenjamo g. Knyjevo, gdč.: Juranovo iz Ljubljane, Archovo, Kusoldovo, Valjavčevo in Šušteršičevo ter gg. kavalirje.

Vsem pa bodi tukaj izrečena naša najsrčnejša zahvala! Istotako tudj cenjenim darovalcem — na čelu jim Njeg. eksc. gospodu ministru za javna dela dr. Trnki, ki je s prijaznim dopisom opravičil svojo odsotnost — za darove in preplačila.

Pozabiti pa ne smemo posebno velikega samozatajevanja, s katerim je naš blagajnik Mladič vršil svoj sicer velevažni, a gotovo ne od sile prijetni posel v samotni blagajniški »celici«. Krasni moralni in ugodni gmotni uspeh sta nam v nemalo zadoščenje ter nas izpodbujata k nadaljnjemu delovanju v započeti smeri.

Uverjeni smo, da na ta način pridobimo čim več simpatij slovenskemu planinstvu ter naklonjenosti naši podružnici. In teh smo potrebni, a hočemo jih tudi postati vredni! Sklenili smo, da bodo odslej vse naše prireditve — kakor je bil že II. plan. ples — namenjene zakladu za zgradbo planinske kočé na ogroženi točki naše domovine, ki naj bode viden in trajan dokaz, da Dunajski slovenski planinci tudi v daljni tujini nismo pozabili svojih milih domačih gorâ! Zato na delo in na svidenje na — III. planinskem plesu!

Nekaj statistike o planinskih društvih. — Konec leta 1912 je bilo razmerje posameznih alpinskih društev sledeče: Nemško-avstrijsko planinsko

društvo je imelo 96.964 članov s 331 planinskimi kočami, od katerih je 275 oskrbovanih. Torej pride na vsakih 299 članov 1 koča. Alpinski švicarski klub je štel 12.899 članov s 84 kočami, t. j. z eno na 153 članov. Italijanski alpinski klub je štel 8260 članov s 118 kočami, z eno na 70 članov. Alpinski francoski klub 7300 članov z 52 kočami, z eno na 140 članov. Ako s temi podatki primerjamo poročilo o stanju našega Slovenskega Planinskega Društva konec leta 1913, zavzemamo slovenski alpinisti zelo dobro, namreč tretje mesto, s 3385 člani v 24 podružnicah in z 29 kočami, torej na eno kočo 116 članov. Le nekaj moramo z žalostjo konstatovati, da naša mladina še ni prišla do tega, da bi sestavila skupine alpinistov brez vodnika, in katere bi sistematično predelavale naše alpe, ki po lepoti in veličastnosti prav nič ali malo zaostajajo za nemškimi, švicarskimi, francoskimi in italijanskimi. (Na tem polju orjeta ledino brata Kunaverja z g. Brinšekom ter g. Badiura. — Opomba uredništva.)

Dr. H. Tuma.

Club alpino italiano je praznoval meseca avgusta 1913 50-letnico svojega obstanka in je v proslavo tega dogodka izdal konec leta 1913 krasno knjigo: »L' opera del Club Alpino Italiano nel primo suo cinquantennio 1863—1913.« Knjiga je izdana v velikem kvartu, 282 strani z lepimi slikami najimenoitnejših alpskih vrhov, prirodnih prikazni, ljudskih noš, tur in turistov.

Club so ustanovili 12. avgusta 1863 štirje turisti: Quinto Sella, brata Paolo in Giacomo di Saint Robert in Giovanni Baracco. Vrnili so se s ture na Monte Viso ter povabili znane prijatelje prirode, naj bi se ustanovilo društvo po zgledu angleških alpinistov. Izprva se je imenovalo Club alpino, šele l. 1867, po pridobitvi Benečije so izpopolnili ime v Club alpino italiano. — Za 50-letnico je štelo društvo 9036 članov in je imelo 122 planinskih koč. Izdalo je 75 zvezkov o alpinizmu. Do 1882. je izhajal le planinski vestnik (Bollettino), od takrat naprej pa tudi letnik v mesečnih zvezkih (Rivista mensile del club alpino italiano). Društvo šteje 73 sekcij ali podružnic ter je izdalo do konec leta 1912 v planinske svrhe 1.530.570'69 Lir, od tega za publikacije 796.089'37 Lir in 432'381'01 Lir za planinske stavbe in pote. Najvišja planinska koča je Osservatorio Regina Margherita 4560 m nad morjem na Punta Gnifetti v gromadi Monte Rosa, ki se je zgradila od leta 1890 do leta 1894. Planinske kočice italijanskega kluba so večinoma neoskrbovane, šele leta 1890. so jeli v posameznih kočah nastavljanje oskrbnike. Tudi šele v zadnjem času se sestavljajo posamezne skupine plezalcev alpinistov brez vodnika, večinoma akademične mladine.

Častni predsedniki društva so bili od prvega početka do danes: Kralj Vittorio Emanuele II., Umberto I., Vittorio Emanuele III. in sedaj vojvoda Genoveški Tomaso di Savoia. Posebno častno je za društvo, da je imelo stalne in vnete predsednike za dobo vsega petdesetletja, vsega le 6 predsednikov.

Dr. H. Tuma.

Društveni vestnik.

Umrl je gospod Viljem Kosem, trgovski sodrudenik v Ljubljani, mnogoletni navdušeni član Osrednjega Društva. Veselega in zabavnega družabnika ohranimo v častnem spominu.

Zbor delegatov. (Dodatek.) Pri tem zboru je bila zastopana tudi Ajdovska podružnica po svojem načelniku g. Andreju Jamšek, kar se je v zadnjem poročilu po neljubi pomoti prezrlo.

Zaznamovanje potov je nujno obnoviti in izpopolniti. Jemljejo se naj najboljše žive barve. Po dosedanjih izkušnjah je priporočati minij najboljše vrste. Da dobijo planinci, ki prevzamejo zaznamovanje potov, vsak čas in zanesljivo minij, prevzel je to nabavo odbornik Ivan Korenčan, trgovec v Ljubljani (Stari Trg). Pri njem bodo že pripravljene za enodneвно porabo potrebne količine barve. Isti tudi razpošilja minij podružnicam, ki se naj torej v svrhu prihranitve časa naravnost na njegovo trgovino obračajo.

Občni zbori. — 4. *Podravske podružnice.* — Vršil se je dne 8. marca t. l. v Rušah. Načelnik, g. Davorin Lesjak, prisrčno pozdravi zborovalce, ki so z lepo udeležbo in s posebnim zanimanjem pokazali, da »za hrib naš in log gori jim srcé«. Spomni se nato umrlega člana g. Franca Robiča, odkritega prijatelja naše podružnice, ki je bil vesel, da se je društvo ustanovilo in mu je bil tudi takoj pristopil kot ustanovnik. Časten mu spomin! Návzoči v znak sožalja vstanejo.

Tajnikovo (g. Tomaž Stani) poročilo: Marsikatero društvo pride često v kritičen položaj. Tudi Podravske podružnici usoda ni bila vselej mila. Spominjamo se samo, ko 26. listopada 1904. naenkrat nismo več videli ponosnega Žigertovega stolpa, ki ga je isti dan porušil vihar ter društvo spravil skoraj ob 4000 K premoženja. Ta rana pa se je kmalu zacelila. Društvo ni obupalo in je delalo naprej. Zgradilo si je lepo Ruško Kočo in je tako napredovalo, da je imelo pred 2 letoma samo še 3000 K dolga. Potreba pa je kazala, da si društvo zgradi novo poslopje z več sobami za prenočišče, oziroma za stalno bivanje na Pohorju. In tako je prišlo do sklepa zgraditve lepe Planinke. Občni zbor je dovolil 10.000 K kredita za to stavbo. Manjšina, ki je takrat nasprotovala stavbi, se je končno vdala večini, dasiravno je vedela, da se mora dovoljena vsota daleč prekoračiti. In res, kakor bodete posneli iz blagajnikovega poročila, je stala cela stavba z opravo vred 17.000 K. To niso mačje solze!

Ozračje našega društva se je napolnilo še z drugo pretečo soparo. Dve leti je celo sezono neprestano deževalo. Ne daleč od Ruške Koče je Bergverein »Marburger Hütte« zgradil svoje domovje. Zaslutili smo konkurenčno podjetje. Marsikdo je zmigaval z ramami ter v skrbeh svojemu prijatelju rekel: »Kaj bo z Ruško Kočo?« Ugleden Mariborski pristaš nemškega planinskega društva je nekoč že vprašal odbornika naše podružnice, ali je Ruška Koča res na prodaj!

Ko ste to slišali, ste se znabiti vznemirili in začeli res dvomiti ob obstoju našega podjetja. Prepričali pa se bodete danes, ko bodete slišali še druga poročila, da je društvo tudi to krizo prebolelo, dasiravno ima precej veliko črno piko pri slavni Mariborski in tukajšnji posojilnici.

Kar se tiče »Marburger Hütte«, je lansko leto pokazalo, da ona našemu podjetju ne škoduje, ampak mu prej koristi; kajti promet se je kljub skrajno neugodnemu vremenu zvišal.

Glede društva »Bergverein Marburger Hütte« moramo pa tukaj tudi izjaviti in pribiti, da ni kazalo vsaj očitnih sovražnih tendenc nasproti nam, ampak so gg. društveniki bili osebno pfi našem načelniku in so izrazili želje, da ostaneta obe podjetji v prijateljskem razmerju.

Društvo je dozdej glavno svoje delovanje osredotočilo na stavbo Ruške Koče in Planinke. Moralo pa bo zdaj zapustiti ljubega Sv. Areha ter iti naprej in odkriti ostali, glavni del Pohorja. Priprave za to se že delajo. Sredi Pohorja se mora nekje zgraditi novo zavetišče, da bo lažje po tem gorovju potovati. Treba bo v kratkem veliko važnih markacij; tu čaka markacijskega odseka, ki je in ga ni, mnogo hvaležnega dela.

Toliko o našem društvu v občē.

Interno društveno delovanje: Društvo je prosilo ministrstvo za javna dela podpore. Podala se je dobro utemeljena prošnja na Dunaj in se je naprosilo več uglednih gospodov, med njimi dva poslanca, da delujejo neposredno v ministrstvu za podporo. Društvo je bilo prepričano, da dobi podporo, zlasti ker je dobivalo podpore že več let in je dobila tudi za Ruško Kočo 500 K. Pa bridka je bila prevara; dobili nismo nič.

Društvo je prosilo pri finančnem ministrtvu za dovolitev zganjetoča turistom. Tej prošnji se je ugodilo. Vložilo je dalje prošnjo istotam za oprostitev obrtnega davka, kar sme finančni minister izjemoma dovoliti. Ker je enako prošnjo poslala »Marburger Hütte«, smo radovedni na rešitev.

C. kr. namestnija, odnosno c. kr. okrajno glavarstvo je pozvalo predsednika naše podružnice in predsednika »Sektion Marburg des D. Ö. A.«, da se izrazita in dasta na zapisnik pred c. kr. okrajnim glavarjem, da društvu ne konkurirata pri markacijah in ne stavita v neposredni bližini drugo drugemu konkurenčnih podjetij.

Društvo se je obrnilo za podporo pri deželni zvezi za tujski promet, ki dobiva v svoje svrhe lepo svoto iz Dunaja. Dobili nismo nič.

Nadalje je prosilo Osrednje Društvo, da mu odpiše dolg, t. j. prispevek za Planinski Vestnik. Prošnji se ni ugodilo.

Društvu se je posrečilo pridobiti od sosedu g. Dragotina Šviglja znano močvirje, ki meji na naše posestvo pri Sv. Arehu. Omenjeni gospod je uslišal našo prošnjo in je odstopil društvu 3 orale zemlje, tako da znaša naša posest na Pohorju krog 17 oralov, na Boču blizu 4 orale. —

Blagajnikovo poročilo poda gospod Jožef Lasbacher. Iz tega je razvidno, da je imelo društvo 9204 K 80 h prejemkov in ravnololiko izdatkov. Čisto premoženje se ceni na 10.199 K 55 h. Imovina se je pomnožila od lani za 368 K 78 h.

Račune sta pregledala gg. M. Lichtenwallner in H. Pogačnik. Isti so v najvzornejšem redu. Vodstvo računov zahteva mnovega truda in velike vestnosti in natančnosti. To zmore le blagajnik, kakor je g. J. Lasbacher. Zato se mu izreče na predlog g. H. Pogačnika najlaskavejša zahvala.

Predsednik pojasnjuje: Iz blagajnikovega podrobnega poročila ste videli, da se je ves letošnji dobiček porabil za stavbe in da ga je bilo še premalo. Oprava je stala mnogo denarja. Stopnice so bile za nič. Napravil se je tlak, da se po suhem pride v vežo Planinke. Popravljal se je studenec in povečal ribnik. Izpolnil se je inventar v Ruški Koči. Kupili smo voz, nekaj kletne posode, desk in drugih drobnih reči.

Delo letos: Popraviti se mora stranišče in bečva pri studencu. Treba bo travnik umetno gnojiti, rigoliti in nekaj močvirja izsušiti. Ker je imelo društvo do sedaj vedno velike sitnosti in poleg tega velike stroške z vožnjo, kupilo si bo letos vole. Občni zbor dovoli za nakup volov in oprave kredita.

do 1200 K. V Planinki se bodo v dveh kopalnih sobah pokrita tla z eternitom. treba je še tudi nekaj miz in klopi. V posebni sobi Ruške Koče se bodo postavile ob steni namesto stolov klopi. Kupilo se bo še 6 odej, 1 ducat brisač, 1 ducat prtov, steklenic itd. Na Planinki se bo postavil tam, kjer raste samo prtilčno borovje, razgledni stolpič. Markirali se bodo poti s Smolnika do Konjiškega ribnika in k Sv. Trem Kraljem, iz Oplotnice do Peska in Konjiškega ribnika. Postavilo se bo mnogo tabel, ki se deloma že pripravljene. V Rušah in v Bistrici se postavijo velike reklamne table. Skušalo se bode dobiti prostora za bodočo Koprivnikovo Kočo ali na Pesku ali pa na Konjiški Planji: Ruško Kočo in Planinko bo tudi letos oskrbovala vsem turistom že dobro znana gospa Ivana Sernc. V Mariboru se bodo prirejali planinski večeri.

Društvena statistika: Društvo je štelu na koncu minulega leta 3 ustanovnike in 163 rednih članov. 12 članov ni plačalo udnine kljub trikratnemu opominu; zato smo jih v novem letu črtali. Nanovo je pristopilo 34 članov, za kar gre največ zasluge marljivemu poverjeniku g. Fr. Piškcu v Mariboru. Ravnotoliko se jih je črtalo, oziroma jih je izstopilo ali prestopilo k drugim podružnicam, eden je umrl.

V spominskih knjigah se je vpisalo: pri Bolfenku pod Veliko Kopo 34; pri Ropiču pri Sv. Duhu 40 slovenskih (nemških 168; pri Jägerwirtu 432); pri Sv. Urbanu 266; v Ruški Koči 2054 turistov.

Odborova seja je bila ena; tedaj se je sestavil odbor. Stavbeni odsek za Planinko je imel več sej, pri katerih se je razgovarjal o stavbnih zadevah. Veliko dela in skrbi je imel pri stavbi inženir g. V. Brabenec, ki je stavbo mnogokrat nadzoroval.

Markacije: Tudi na tem polju društvo ni mirovalo. Zaznamovala se je pot iz Bistrice mimo grofa Auersperga in Čandra, nadalje pot čez Planinko, mimo Šentlovrenskih Jezer do Ostruhove žage. Zaznamovala se je dalje pot iz Apnice čez Sernčev Vrh do Pogačnikove tovarne in k Fuchsju. Nanovo sta se markirala 2 pota, ki vežeta Bistrico na levem bregu Drave z Rušami, oziroma z Ruškim kolodvorom. Zaznamovala se je dalje druga pot od Ruške Koče v Šmartin in sicer mimo Sv. Urše, končno nova pot iz Selnice po Selniški Jami k Sv. Duhu. Na Kozjaku je skrbel g. J. Robnik, da so se stara pota nanovo markirala.

Postavilo se je krog 20 kašipotnih tabel in stebrov. Nekaj tabel so nam hudobni ljudje uničili.

Šaleška podružnica se je obrnila do naše, da izrazimo svoje mnenje gledé koče na Veliki Kopi. Povedali smo, da bi bila umestna, po obenem svarili, naj se ne poda v stavbo večjega podjetja.

Zavetišče pri Samcu se je moralo opustiti, ker je rabil posestnik stanovanje za delavce. Pač pa je nižje pri Sv. Bolfenku novo zavetišče, kamor se je prenesel naš inventar in posestniku prodal; to pa zato, ker je bilo tisto malo podjetje pasivno in ni bilo mogoče najti v Vuhredu ne ene osebe, ki bi le trohico delovala.

Na Boču smo lani zasadili 3000 sadik in bomo to tudi letos storili. Stem se seveda vrednost zemljišča zviša.

Predlogi: Gosp. Sv. Hauptmann predlaga, da se postavi pri Sv. Urbanu na Kozjaku 10—12 m visok razgledni stolp. Po daljši, zelo živahni debati, zlasti od strani Mariborčanov, je predlog prodl. Gospodu predlagatelju se je končno

vendar izpolnila srčna želja. Za predpriprave se je izvolil odsek, v katerem so gg.: Sv. Hauptmann, inženir V. Brabeneč, V. Bahovec, dr. Pipuš, kmet Hlebič in inženier Kloferer. Ta odsek mora stopiti pred prihodnji občni zbor s konkretnimi predlogi. Gospod Sv. Hauptmann bo tudi skrbel, da bodo les za stavbo stolpa večinoma tamošnji bližnji posestniki podarili.

Gospod dr. K. Šmid ocenjuje zasluge načelnika za slov. planinstvo, tako tudi mož, ki so mu pomagali. V prvi vrsti je to gospod inženier V. Brabeneč, ki kljub svoji težki in odgovorni službi še najde toliko časa, da je s svojimi strokovnimi nasveti vedno na razpolago. Ponosna in tiha Planinka je njegovo delo. V drugi vrsti je g. Dragotin Švigelj, ki je podaril društvu velik kos zemljišča. Stem činom si je postavil večni spomenik na Pohorju. Predlog g. dr. K. Šmida, da se v znak hvaležnosti g. V. Brabencu in g. D. Šviglju priznajo trajne pravice ustanovnikov, je bil z navdušenjem sprejet. Čast jima!

Gospod Maier predlaga, da se priredi v Mariboru velik planinski ples. Sodelovanje Mariborskih društev je zasigurano. Sprejeto.

Gospod predsednik izreče najtoplejšo zahvalo vsem, ki so v prid društva delovali, in zaključi občni zbor.

5. Osrednjega društva. -- Vršil se je dne 4. aprila t. l. v Ljubljani. Načelnik dr. Fran Tomišek je v svojem nagovoru na kratko opisal položaj našega društva, čigar delo je tudi preteklo leto sledilo glavnemu namenu, pospeševati razvoj planinstva in promet tujcev v naši domovini. Vsled tega je odbor kar najskrbneje urejeval upravo svojih planinskih postojank, ki so postale priljubljene prometne točke; ker je bila postrežba povsod vzorna in so vse naše postojanke postavljene v najprimernejši legi, je bil poset društvenih zavetišč popolnoma zadovoljiv.

Glavno pozornost je pa moral odbor obračati na uredbo največje svoje postojanke, hotela »Zlatorog« ob Bohinjskem Jezeru. Društvo je prevzelo s pridobitvijo tega hotela zelo važno, a tudi zelo težavno delo; poslopje je bilo treba vsestransko popraviti, nabaviti novo pohištvo, nabaviti čolne ter uvesti kar najboljšo oskrbo. Poprave in nove nabave so bistveno izvršene in že lansko oskrbovanje, dasi je bilo provizorno, je pokazalo, da se razvije tukaj zanesljivo lep promet. Seveda je pa imelo društvo zelo veliko izdatkov za nakup in ureditev hotela »Zlatorog«. Zato Osrednji Odbor za enkrat nima v svojem načrtu kakih daljnjih planinskih stavb; tega pa tudi treba ni, ker je društvo dosedaj na vseh važnejših prometnih točkah postavilo mnogoštevilna, dragocena zavetišča in ustanovilo potrebne zveze; v kratki dobi so se društvene naprave tako razvile, da ne služijo le planinstvu v ožjem pomenu, nego so postale važne že tudi v narodnogospodarskem pogledu. Vsled tega je sedaj v prvi vrsti urediti finančno stanje društva in skrbeti za kar najboljše vzdržavanje dosedanjih zavetišč.

Razmerje osrednjega društva do podružnic je popolnoma zadovoljivo; posebno važno je, da je prevzela krepka Tržaška podružnica stavbo nove kočice na vrhu Črne Prsti, neutrudna Češka podružnica pa postavitev Križke Koče.

Očitala se je svoj čas našemu društvu konkurenca z drugimi planinskimi društvi, toda neopravičeno; naše društvo je razvilo svoje delovanje v krajih, koder so razmere to zahtevale, in si je izbralo za svoje postojanke le take točke, kjer je že po naravnem razvoju planinstva in prometa bila potrebna nova naprava. Naše društvo ni nasprotovalo sporazumu z drugimi planinskimi

društvi; Savinjska podružnica je n. pr. že dogovorila začrtanje svojega delokroga v razmerju s Celjsko in s Koroškimi sekcijami nemških planinskih društev in to s sodelovanjem vladnih oblastev. Pokazalo pa se je, da vlada nestrpnost na drugi strani, kajti Koroške sekcije so dotični dogovor razbile, kakor se je nedavno poročalo na sestanku nemških prometnih društev na Jenenicah. To nas pouči, da ima naše društvo samostojno in po začrtanih potih svoje delo nadaljevati.

Ker postopa društvo povsed nesebično in v korist domačega ljudstva, ima tudi zaslonbo v občinstvu ter javnih činiteljih in si upa to zaslonbo tudi obdržati; saj bi tudi brez podpor ne moglo pokrivati velikih, neizogibnih izdatkov. Posebno zahvalo izreka načelnik stalnima in največjima podpornikoma, to je v prvi vrsti deželnemu odboru, ki nam je podelil preteklo leto znatno podporo 4000 K, in mestni občini Ljubljanski, ki nam dovoli vsako leto 1000 K; ministrstvo za javna dela nam je to leto naklonila 1000 K.

Konečno se spominja predsednik preteklo leto preminulih zvestih članov; umrli so: c. s. svetnik Ivan Murnik iz Ljubljane, Gregor Pikel iz Postojne, Janko Lenassi iz Logatca, Ludvik Štricelj iz Ljubljane ter dragi naš prijatelj in sotrudnik profesor Milan Pajk. V znak sožalja se zborovalci dvignejo s sedežev.

Sledi poročilo tajnika Josipa Hauptmanna, ki iz njega posnamemo sledeče:

Celotno Slovensko Planinsko Društvo je imelo koncem leta 1913 štiriindvajset podružnic. Osrednje društvo je imelo 1004 člane, podružnice pa 2381, skupaj 3385 članov; vzlic razmeroma zelo visokemu številu članov lanskega leta (3317) se je tedaj članstvo vendar še pomnožilo (za 64). Osrednji Odbor je imel v preteklem letu 49 rednih odborovih in več odsekovih sej, občni zbor pa se je vršil 30. aprila 1913. l. Prejeli in rešili smo 1380 dopisov in naznanil.

Glasilo Planinski Vestnik smo vzdržali na prejšnji višini, njegova vsebina je vsestransko ugajala. To leto se je priobčilo 18 umetniških slik, 25 slik v tekstu ter več panoram in zemljevidov. Naša dolžnost je, da se na tem mestu prisrčno zahvalimo onim, ki so se trudili in žrtvovali za naš list in mu pripomogli do odličnega ugleda, in sicer uredniku gospodu ravnatelju dr. Josipu Tominišku in vsem pisateljem ter fotografom.

Uredili smo za čas sozone v društveni sobi informacijsko pisarno, kjer smo dajali razna pojasnila in informacije o turah, zaznamovanih potih, o kočah, sestavljali potne načrte, izdajali legitimacijske karte dijakom itd. Pisarno je vodil gospod Rudolf Badiura.

Dne 19. februarja smo priredili v Mestnem Domu dobro uspel skioptičen večer. Gospoda Josip in Pavel Kunaver sta na tem večeru razkazovala najzanimivejše partije iz Kamniških Planin, Karavank in Julijskih Alp; opisoval je slike gospod Rudolf Badiura.

Udeležnikom dijaških skupnih izletov smo dovoljevali razne olajšave v naših kočah in jim dobro ter ceno postregli. Mednarodnemu športnemu društvu, oziroma članom tega društva, smo dovolili v kočah osrednjega društva iste ugodnosti, ki jih imajo člani drugih planinskih društev. Podružnicam pa smo priporočali, da store enake sklepe glede svojih koč.

Nekaterim društvom in korporacijam smo pošiljali Planinski Vestnik brezplačno ali pa v zameno. V razne strokovne liste in brošure smo dajali reklamne spise in slike naših naprav in krajev. Sodelovali smo pri izdajah in

ureditvah turističnih spisov in zemljevidov ter se prizadevali, da pridejo v zemljevide in strokovne spise pravilna imena naših krajev. Izdali in založili smo razne lepe razglednice ter zemljevidne karte. Posebno primerne in za turiste ugodne so zemljevidne razglednice (Tourenkarten) v obliki dvojnih razglednic, ki smo jih izdali za Triglavsko pogorje (središče Aljažev Dom), za Karavanke (središče Kadilnikova Koča) in za Savinjske Alpe (središče Kamniška Koča); posebno smo v njih pazili na dobro označbo potov in pravilno nomenklaturu.

Kakor je gospod načelnik že omenil, smo glavno pozornost obračali na hotel »Zlatorog«; popravili smo pa še tudi Vodnikovo Kočo in povsod inventar izpopolnjevali; vse postojanke so bile dobro oskrbovane; osobito smo pazili na dober provijant in točno in prijazno postrežbo.

Za več koč smo preskrbeli nove domače lekarne in jih opremili s svežim materialom ter nakupili nekoliko najpotrebnejšega orodja za rešilne namene. To leto pa dobe vse važnejše postojanke rešilno orodje, t. j. primerno nosilko, vrv, svetilko, obveze, ročno lekarno in drugo potrebno opremo. Ti predmeti so že naročeni.

Promet v naših kočah je bil vzlic slabemu vremenu primerno dober. Število obiskovalcev je bilo povoljno in tudi v gmotnem oziru ugodno. V posebno zadoščenje pa nam je dejstvo, da so bili gostje, i naši člani i tuji posetniki, z našim oskrbovanjem zelo zadovoljni.

Naša zavetišča smo zavarovali ne samo proti požaru, nego tudi proti vlamu. Nameravano novo stavbo vrh Črne Prsti je prevzela vrla Tržaška podružnica. Osrednji Odbor ji je prepustil v ta namen svoj stavbeni prostor in pa staro Orožnovo Kočo brezplačno.

Potrebno stavbo koč na Križkih Podeh bo najbrž izvršila Češka podružnica. Stavbeni prostor, ki je last osrednjega društva, ji je na razpolago, in upamo, da se bo ta važni načrt v najbližji bodočnosti izvršil.

Za Kočo na Nanosu so priprave v teku. Znaten znesek je že nabran in naložen. Ne dvomimo, da se bodo interesovane podružnice in drugi interesiti krepko zavzeli za to napravo.

Število gorskih vodnikov v naših krajih ne zadostuje naraščajočim potrebam, skrbeti je tedaj za naraščaj in treba mladih krepkih močij. Zato je Osrednji Odbor sklenil, avtorizovati več novih vodnikov. Preteklo leto smo dosegli avtorizacijo Antona Tožbarja iz Trente. Ako se zglati primerno število aspirantov, bomo zopet priredili tečaj za gorske vodnike.

Tudi preteklo leto je bilo našemu društvu sojeno, voditi ozir. udeležiti se rešilnih ekspedicij ob slučajih nesreč, kakor se je v Vestniku že poročalo.

Naš velezaslužni častni član, profesor dr. Karel Choudounský v Pragi, je letos praznoval čvrst in čil svojo sedemdesetletnico; Osrednji Odbor mu je iskreno čestital.

Omenjati nam je, da je to poročilo le kratak pregled skupnega delovanja, kajti podrobnosti smo objavljali v Planinskem Vestniku, poročila o delu podružnic pa se itak posebej priobčijo.

Ko sklepa Osrednji Odbor svoje poročilo, veže ga hvaležna in sveta dolžnost, da se tudi na tem mestu hvaležno spominja vseh sotrudnikov, darovalcev, pospeševateljev in dobrotnikov. Odkritosrčno moramo priznati, da naše društvo brez izdatne pripomoči in podpore raznih činiteljev nikakor ne bi moglo vzdržati svojega sedanjega uglednega stališča. Zahvaljevati se moramo vrlim

sotrudnikom pri izdaji Planinskega Vestnika, cenjenim zalagateljem planinskih slik, slavnim uredništvom časopisov, ki so se udeleževala naših priredb in priobčevala društvena naznanila itd. Od mnogih podpornikov in darovalcev naj omenjamo le nekatere, ki so naše delovanje podprli z izdatnimi gmotnimi prispevki; visoki deželni odbor nam je (kakor je že omenil g. predsednik) za preteklo leto naklonil 4000 K podpore, visoko ministrstvo za javna dela 1000 K, mestna občina Ljubljanska je dovolila 1000 K, banka Slavija 100 K, Kmetiska posojilnica 100 K, dediči g. J. Gorjupa iz Proseka 100 K itd. Vse imenovane in neimenovane prosimo, da blagovole sprejeti zagotovilo naše najiskrenejše zahvale. Hkrati pa jih tudi na tem mestu prosimo, da blagovolijo tudi v prihodnje ohraniti naklonjenost našemu koristnemu in nesebičnemu delovanju.

Tajnikovo poročilo se brez ugovora odobri.

Poročilo blagajnika g. Antona Šušteršiča poda kratko sliko gmotnega stanja. Iz tega poročila povzamemo, da so znašali dohodki 150.475,39 K, izdatki pa 148.309,50 K. Dohodki koč so znašali 39.158,09 K, izdatki za njih oskrbo pa 31.516,25 K. Tem izdatkom je pa prišteti stroške za adaptacije in za inventar (večinoma za hotel »Zlatorog«) v znesku 50.854,06 K. Društvena imovina se preračuni na 299.707,24 K. Dolgovi znašajo na hipotečnih in meničnih posojilih ter na neplačanih računih s stanjem od 1. januarja 85.207,36 K, tako da je čisto premoženje 124.499,88 K.

Proračun za tekoče leto 1914 pokaže dohodkov 34.165,89 K, izdatkov pa 38.502,61 K, tako da se bo pokazal iz neplačanih računov obstoječ primanjkljaj 4.337,72 K.

Gospod Ivan Mejač poda poročilo pregledovalcev računov; na njegov predlog se izreče zahvala požrtvovalnemu blagajniku in se podeli njemu in odboru absolutorij

Ker je pretekla po pravilih določena 3-letna poslovna doba, odredi nato načelnik volitev novega odbora. Gospod dr. Anton Švigelj predlaga, da naj se volijo odborniki in njih namestniki ter pregledovalci računov z vzklikom. Ker temu zborovalci soglasno pritrdi, se izvolijo na predlog gospoda dr. Antona Šviglja z vzklikom za odbornike vsi dosedanji odborniki ter gospod Ivan Ogorelec; za namestnike se izvolijo gg. Rudolf Badiura, Josip Kunaver in Rudolf Rozman, za računsko pregledovalca pa zopet gospoda Henrik Lindtner in Ivan Mejač.

Samostalni predlogi se niso pojavili; pri slučajnostih se je sprožila misel, da naj skuša Osrednji Odbor prirejati skupne izlete, osobito za mladino. Načelnik obljubi, da se bo to primerno vpoštevalo, ter zaključi nato občni zbor s prošnjo, da naj ostanejo društvu zvesti vsi njegovi člani in da naj vsestransko podpirajo naše važno društvo.

Takoj po občnem zboru se je sestavil odbor sledeče: načelnik: dr. Fran Tomišek, odvetnik v Ljubljani, načelnikov namestnik: Ivan Macher, ravnatelj Ljubljanskega liceja, tajnik: Josip Hauptman, oficial trg.-zbornice, tajnikov namestnik: Janko Mlakar, profesor veronauka na liceju, blagajnik: Anton Šušteršič, blagajnik Mestne Hranilnice, blagajnikov namestnik: Oskar Skušek, pristav Avsto-Ogrske banke, gospodarja: Ivan Korenčan in Ivan Ogorelec, trgovca in hišna posestnika v Ljubljani; odborniki: ing. Viktor Skaberne, višji dež. stavbni komisar, ing. Leon Mencinger, deželni stavbni komisar, in dr. Jernej Demšar, zdravnik v Ljubljani. T.

Ruška Koča in vila Planinka na Pohorju se otvorita 17. majnika. »Planinka«, ki ima 10 sob z 22 posteljami, je popolnoma zgotovljena. Vsaka soba ima tudi peč, da je o mokrem in hladnem vremenu mogoče kuriti. Oskrbništvo je zopet v spretnih rokah gospe Sernčeve; zato upamo in pričakujemo, da bode obisk v Ruški Koči, zlasti pa v Planinki obilen.

Podravska podružnica.

Novi člani. — Osrednjega Društva: gg. ing. Hilbert Julij, stavb. svetnik, Kralj Martin, čevljarški mojster, Kobal Evstahij, zavaroval. uradnik, vsi v Ljubljani; dr. Benkovič Ivan, odvetnik in državni poslanec v Celju; Pavlič Vid, bogoslovec v Mariboru; Kalmus Friderika, učiteljica v Planini.

Ajdovske podružnice: g. Bevk Ernst, trgovec v Lokavcu.

Goriške podružnice: gg. Mozetič Josip, stavbenik v Renčah; Požega Pavel, trg. poslovodja, Žbona Fran, uradnik, Simčič Damijan, uradnik, Šantel Danica, učiteljica, vsi v Gorici.

Kranjske podružnice: gg. Levičnik Ivan, urar, Omersa Viktor, posestnik, Potočnik Ivan, posestnik in čevljarški mojster, vsi v Kranju; Lenard Frido, c. kr. finančne straže preglednik v Mokronogu; (prijavljeni že za zadnjo številko, tam pomotoma izostali): gg. dr. Černe Ferdinand, odvetnik, Delhunja Rudolf, c. kr. davčni oficial, Dolenc Anton, c. kr. davčni oficial, Janša Ivan, c. kr. stražmojster v p., Marn Josip, c. kr. profesor, Pintar Franjo, tipograf, Sajovic Vera, trgovčeva soproga, Sirc Fr., posestnik in trgovec, Vařacha Josip, zasebni uradnik, Hlebš Ferdinanda, trgovčeva hčerka, Miklavčič Fran, zasebni uradnik, vsi v Kranju.

Podravske podružnice: gg. Petek Anton, c. kr. davčni asistent, Sapak Anton, ing., oba v Mariboru; dr. Kranjc Milko, c. kr. sodnik v Gradcu; Wresnik Jožef, c. kr. davčni oficijal v Ormožu; Diner Karl v Budimpešti.

Savinjske podružnice: gg. Kukec Vilko, posestnik, Marovt Ivan, posestnik, Pikel Franc, posestnik, Prekoršek Ivan, uradnik, Širca Josip, župan, Pristovšek Franc, učitelj, vsi v Žalcu.

Trboveljske podružnice: g. Orešnik Vinko, zalagatelj Delniške pivovarne v Trbovljah, Ranzinger Ignacij, mesar v Retjah.

Tržaške podružnice: gg. Cetin Franjo, c. kr. finančni uradnik, Gradišar Matko, Ivanišević Josip, Randič Ivo, ravnatelj »Croatiae«, Schoyer Ivan, c. kr. finančni uradnik, Tavčar Ivan, c. kr. učit. pripravnik, Vinšek Zora, učiteljica, vsi v Trstu.

Vsebina: Dr. H. Tuma: Mangrtska skupina. (Str. 81.). — Janez Koprivnik: Pohorje. (Str. 86.). — Janko Miakar: Okrog Montblanca. (Str. 94.). — Naše slike: Na prilogi: Log v Trenti, Sv. Marija v Trenti, v tekstu: Kavelj, na Pohorju rabljen kot oralo, (Str. 87.), Rodbina Pohorcev. (Str. 93.). — Obzor: II. planinski ples Dunajske podružnice. (Str. 98.), Nekaj statistike o planinskih društvih. (Str. 99.), Club alpino italiano. (Str. 100.). — Društveni vestnik: Umrli član. (Str. 100.), Zbor delegatov, Zaznamovanje potov, Občni zbori: Podravske podružnice, (Str. 101.), Osrednjega društva. (Str. 104.), Ruška Koča in vila Planinka na Pohorju, Novi člani. (Str. 108.).